

ARNY ŠRÁMEK

EVROPA

příběhů a ság

Na cestě Evropou
za zajímavými legendami

ARNY ŠRÁMEK

EVROPA

příběhů a ság

NAKLADATELSTVÍ ŠULC-ŠVARC

A decorative border in a light gray color frames the central text. It features ornate floral and scrollwork designs at the top, bottom, and sides, with a central floral motif at the top and bottom.

NA SVĚTĚ JSOU TŘI TYPY LIDÍ:
TI, KTEŘÍ HO MĚNÍ,
TI, KTEŘÍ SE DÍVAJÍ,
A TI, KTEŘÍ SE PTAJÍ, CO SE STALO...

– Mary Kay Ash –

OBSAH

Předmluva	9
Když chcete změnit svět, potřebujete nápad	
NORSKO	13
Krajina jedinečných fjordů, trollů, severního polárního kruhu a půlnočního slunce	
ANGLIE	59
Král Artuš a meč Excalibur, tesáky psa baskervillského, Robin Hood a Beatles	
ŠPANĚLSKO	103
Muleta a zuřící býk, flamenco a kastaněty, Don Quijote a boj s větrnými mlýny	
FRANCIE	145
Země opěvovaná básníky a zachycená odvážnými tahy štětce impresionistů	
ITÁLIE	187
Gondoliéri na kanálech, šifry mistra Leonarda, rej masek i tradiční těstoviny	
ŠVÝCARSKO	233
Zázračný střelec Vilém Tell, sýr a čokoláda, hodinky, tunely a Matterhorn	
MAĎARSKO	265
Pálivé papričky, lahodné víno, termální prameny i hrdá uherská historie	
ŘECKO	287
Praotec všech cestovatelů Odysseus nás vstřícně zve do své krásné domoviny	
RUMUNSKO	313
Tajemný hrabě Drákula s lehkou dentální anomálií nás přívětivě vítá	
RUSKO	339
Šílený mužik Rasputin pozvedá stakan vodky na zdar naší dobrodružné výpravy	
Doslov	361
Šťěstí přeje připraveným	
O autorovi	365

A decorative rectangular border in a light gray color. It features ornate scrollwork at the corners and midpoints of each side. At the top and bottom center, there are stylized floral motifs with multiple petals. The border frames the central text.

Když chcete změnit svět,
potřebujete nápad

Předmluva

Louis de Funès byl jedním z nejslavnějších francouzských komiků, znal ho celý svět. Podstatně méně už se ví, že pocházel z velmi skromných poměrů. Na přání svých rodičů se vyučil kožešníkem a jeho budoucnost byla tímto zdánlivě předurčená. Měl prožít život jako nudná šedá myš bez naděje jej jakkoli změnit. Jenže byl hluboce přesvědčen, že v něm dríme komediální talent. Začal působit jako barový pianista, absolvoval kurz herectví, přihlásil se do nekonečné řady hereckých konkurzů – neúspěšně. Bylo mu skoro padesát a vše směřovalo k tomu, že se mu jeho sen stát se komikem a bavičem nemůže splnit. Pak se v jediném momentu všechno změnilo. Nabídku na roli v nové komedii *Četník ze Saint Tropez* odmítli kvůli velmi slabému scénáři prakticky všichni přední francouzští komediální herci a brzy se stejně zachovali i jejich průměrní kolegové. V této zoufalé situaci si režisér vzpomněl na jednoho drobného, celkem bezvýznamného mužíčka. Louis pochoopil, že žádná druhá šance nepřijde, že je to teď, anebo nikdy. Chtělo to nějaký nápad, jeho herecký projev musel být naprosto jiný, než jaký měl kdokoli z jeho konkurentů, uvědomoval si, že musí hrát tak, aby jeho gesta a grimasy byly jednoznačně charakteristické pro jím ztvárňovanou postavu. Ztřeštěného četníka Cruchota si diváci okamžitě zamilovali a Funèsova kariéra nabrala obrátky, jaké ve francouzské kinematografii nedokázal vyrovnat nikdo předtím ani později. Na sklonku svého života poskytl jednomu divadelnímu časopisu rozhovor, v němž popsal velmi nuzné poměry, v nichž prožil většinu svého života. Vyjádřil touhu zahrát si alespoň jednou vážnou charakterní roli. Zmínil, že vlivem dlouhých desetiletí chudoby si ani ve stáří nedokáže dopřát luxus přepychu a hojnosti a jaksi ze setrvačnosti je nadále tím, čím byl nucen být většinu života – lakomcem. Nejslavnějším francouzským klasickým divadelním dílem, takovým ekvivalentem naší Smetanovy *Prodané nevěsty*, je Moliérův *Lakomec*. A právě ve vážné roli lakomého Harpagona Funès těsně před svou smrtí dokonale oslnil publikum a mohl smířený odejít do divadelního nebe. Není to zdaleka můj nejoblíbenější herec, ale když v Paříži provázím skupinu, jakmile stojíme před elegantní budovou Comédie-Française, neopomenu jeho inspirativní životní příběh zmínit.

Co může spojovat neúspěšného herce, nedovzdělaného odboráře a bezvýznamného maloměstského kněze? Může někdo z nich mít šanci změnit svět? Samozřejmě že ano. Stačí v sobě objevit skrytý talent, změnit svůj život a jít si důsledně za svým snem. Ti tři pánové, které mám na mysli,

měli jeden skvělý nápad a tvrdošíjně si za ním šli. Nelíbilo se jim bezpráví, totalitní praktiky a toužili po tom, aby lidé mohli svobodně žít své životy ne podle cizího diktátu, ale podle svého vlastního rozhodnutí. Ronald Reagan, Lech Wałęsa a Karol Wojtyła, ač pocházeli z naprosto odlišného prostředí a ve svém životě se vydali cestami, které se snad ani nemohly lišit víc, dokázali něco nepředstavitelného – podařilo se jim rozbít děsivou totalitu a přinést milionům lidí naději a svobodu. Kdyby svůj nápad nezrealizovali a důsledně si nestáli za svým snem, měli bychom všichni úplně jiné starosti než si tady povídat o cestovatelských příhodách.

Ale zkusme se jen tak namátkou podívat k nám domů. Významný český vědec Otto Wichterle, přestože byl šikanován a vyhazován z práce, koupil si dětskou stavebnici Merkur, propojil ji s dynamem z jízdního kola a změnil svět. V takových improvizovaných podmínkách navzdory všem příkořím dokázal dotáhnout do konce svůj geniální nápad a dal světu kontaktní čočky. Možná namítnete, že ne každý člověk může být geniálním vědcem, což je nepochybně pravda. Tak to zkusme jinak. Arménský emigrant Gevorg Avetisjan se usadil ve Frýdku-Místku a zpočátku neměl vůbec nic, pouze nápad péct medový dort podle staré arménské receptury. Svému snu uvěřil a vytrvale za ním šel. Dnes v podhůří Beskyd funguje prosperující firma Marlenka, jejíž výrobek jste si možná vychutnávali minulou neděli se šálkem dobré kávy. Tím chci jenom říct, že i když jste se narodili v polorozpadlé chaloupce v zapadlé pohraniční vesničce, máte šanci prožít neobyčejný život. Potřebujete k tomu jenom jednu podstatnou maličkost – skvělý nápad.

Po škole a po vojně jsem nastoupil do práce dva roky před sametovou revolucí. Za totality si mladý člověk nemohl vybírat, jakou práci by chtěl dělat, byla mu víceméně direktivně přidělena. Nastoupil jsem jako začínající ekonom do ostravských Vítkovických železáren, kde se vyráběly nějaké ocelové trubky. Nevěděl jsem o té technologii zhora nic a ve fabrice nebyl nikdo, kdo by projevil sebemenší zájem mě cokoli naučit, každý se snažil jenom nevyčínat a relativně v klidu nějak přežívat. To měla být moje perspektiva pro příštích čtyřicet let? Ta představa mě naprosto děsila, tak přece nemohu dopadnout. Inspirací mi byl můj podstatně odvážnější někdejší spolužák, který se už asi rok před pádem totality dokázal vzepřít temnému osudu a s využitím skulin v komunistickém režimu vykročil za svým snem. Jeho největší láskou byla rocková muzika, proto jsme mu podle jednoho známého baskytaristy říkali Gene.

Rozhodl se otevřít si v době, kdy to nikoho jiného nenapadlo, malý stánek, v němž začal prodávat gramofonové desky a hudební kazety. Pomalu se hroutícímu režimu ten nápad připadal natolik absurdní, že se ani neobtěžoval mu jeho podnikání zakázat. Když mi ráno zazvonil budík a pospíchal jsem do zaměstnání, vzpomněl jsem si na svého kamaráda, který jde do své práce s radostí. Často jsem se zdeptaný dalším promarněným dnem po směně zastavil v té jeho budce. Vždycky tam hrála parádní muzika, byl tam od rána do večera, včetně víkendů. Proměnil svůj nápad ve skutečnost, jeho velký koníček se mu stal profesí. Díky tomu se stal mimořádným znalcem trendů v rockové hudbě a svým zákazníkům dokázal doporučit muziku podle jejich vkusu. Z jeho klientů se stali přátelé, co víc si člověk může přát. Ihned po revoluci jsem inspirovaný jeho odvahou vykročil za svým cestovatelským snem, a jelikož jsem neměl peníze na to stát se účastníkem zájezdu, nezbylo mi než se pokusit realizovat svůj nápad – stát se průvodcem. Nebýt jeho příkladu, možná bych dodnes počítal ocelové trubky a byl zádumčivý. Můj kamarád mi ukázal cestu, za což mu jsem velice vděčný.

Tak vám chci tedy tímto vzkázat, moji milí čtenáři, pokud nejste spokojení se svým profesním životem, změňte ho. Není důležité, jestli vám je dvacet, nebo sto dvacet let, důležité je mít nějaký nápad a důsledně si jít za jeho naplněním. Že vás zrovna vůbec nic nenapadá? Tak to bývá na začátku vždy. Možná máte schovaný dole v šuplíku nějaký kuchařský recept na skvělou babiččinu dobrotu, která by mohla oslovit dostatek labužníků. Nebo jste ve své dílničce ve sklepě vymysleli nějaké drobné udělátko, které vám dokázalo efektivně zjednodušit to, čím se ve svém kutilství zrovna zabýváte. Možná by ten váš nápad mohl být užitečný zástupu jiných kutilů, kdo ví... Asi se z vás nestane filmový komik, prezident ani papež, pravděpodobně nezáskáte Nobelovu cenu ani se nestanete celosvětovou celebritou. Ale máte šanci stát se spokojeným člověkem – a to není vůbec málo.

The page is framed by a wide, ornate border of light gray floral and scrollwork patterns. The border is symmetrical and features intricate designs, including stylized leaves, flowers, and swirling vines. The central text is arranged in a vertical column, flanked by decorative horizontal lines with small dots at the ends. The text is in a serif font, all in uppercase.

OSLO
LILLEHAMMER
PREIKESTOLEN
HARDANGERVIDDA
JOTUNHEIMEN
SJOA
GEIRANGER
TROLLSTIGEN
TRONDHEIM
SEVERNÍ POLÁRNÍ KRUH
LOFOTY
ABISKO
LAPONSKO
NORDKAPP

NORSKO

Krajina jedinečných fjordů, trollů, severního polárního kruhu a půlnočního slunce

Severní polární kruh je jenom pomyslná čára na mapě, označující 66°33'49" severní zeměpisné šířky. Tato linie ohraničuje všechna místa na severní polokouli, z nichž je za letního slunovratu po celých čtyřia-dvacet hodin vidět sluneční kotouč. Naopak analogicky v den zimního slunovratu se naše hvězda zase po celý den nad obzor nevynoří. Čím se-verněji se za tuto linii dostanete, tím více dnů s oním unikátním úkazem máte šanci zažít. Tento specifický efekt způsobuje sklon zemské osy. Proniknout tak daleko na sever není na celé naší planetě nijak snadné. Můžete to zkusit v pustých severních oblastech Ruska, na opuštěném konci Aljašky či Kanady, případně v ledovci pokrytém Grónsku. Ani v jedné z těchto zemí se po normálních asfaltovaných silnicích tak da-leko nedostanete, všude byste museli být členy speciální expedice a mít nadstandardní vybavení. Přesto existuje jedna relativně jednoduchá možnost, jak proniknout hluboko do tajemné Arktidy a užít si naprosto unikátní zážitky noci, ozářené půlnočním sluncem. Není to až tak da-leko a jde to překvapivě snadno. Stačí se vypravit do pohádkové Skan-dinávie a vychutnat si dle mého subjektivního názoru zemi obdařenou nejúchvatnější krajinou na celé naší fantastické planetě. Zemí, která do-káže naplnit všechny vaše cestovatelské sny a naprosto si vás podmanit, je nade vší pochybnost Norsko.

Arktida – už z toho názvu dýchá chlad a tajemná severská poetika. Zdalipak víte, od čeho je tento název odvozen? Arktos je v řečtině med-věd, nabízí se tedy překlad „Medvědí země“. Jasně, to má svou logiku, na dalekém severu přece žijí lední medvědi, bingo. No jo, ale to jméno po-chází ze staré řečtiny, takže co mohou mít subtropičtí Řekové společného s ledními medvědy? Jak se o nich mohli před dvěma tisíciletími dozvě-dět? Lidová moudrost říká, že nejjednodušší vysvětlení bude asi správné. Čili máte pravdu, starověcí Řekové o ledních medvědech nevěděli zhola nic. Proč tedy oblast, kterou nikdy neviděli, nazvali po medvě-dech? Je to totiž celé trochu jinak. V antických dobách existovali skvělí astronomové, kteří dokázali pečlivě zmapovat hvězdnou oblohu severní

polokoule a nejvýznamnější hvězdy pospojovat do snadněji zapamatovatelných souhvězdí. Jak jste na tom se znalostí souhvězdí vy? Která na obloze spolehlivě najdete? Určitě se vám vybaví Kassiopeia ve tvaru dvojitého věčka, na zimní obloze zářivý Orion a pak už to možná bude slabší. Ale je tady tutovka, kterou zvládnou i malé děti. No jasně, Malý a Velký vůz. A jak je to s tou ojí a pětinasobnou vzdáleností zadních kol? Začíná přihořívat, snadno najdeme nepříliš svítivou hvězdičku, které říkáme Polárka nebo taky Severka, pochopitelně proto, že téměř přesně ukazuje k severnímu pólu. Teď už zbývá jen se rozpomenout, že ta dvě souhvězdí vozů se ve skutečnosti správně jmenují Malý medvěd a Velká medvědice, a je nám všechno jasné. Arktida je tedy podle starořeckých astronomů ledová země kolem severního pólu pod medvědími souhvězdími. Jen pro pořádek doplním, že na opačném pólu se rozkládající kontinent byl o mnoho stovek let později pojmenován jako ležící v opozici k Arktidě, tedy byl Anti Arktidou, z čehož vznikl název Antarktida. Ale to odbíhám, my se právě chystáme na sever, přidáte se k nám? Neváhejte, můžu vám slíbit, že nebudete litovat.

Norsko je v současnosti šestou nejbohatší ekonomikou světa, která navíc mimořádně dbá na ekologii a optimální životní podmínky pro své obyvatele. Nebylo tomu tak však vždycky. Přibližně před stoletím to byla nesmírně chudá oblast, žijící z pastevectví, jednoduchého zemědělství a především rybolovu. Země však vsadila na vzdělání a osobnostní rozvoj svých obyvatel a během poměrně krátké doby se dokázala zásadně proměnit ve špičku v dosažené životní úrovni. Kromě rozvoje industrializace byla silným ekonomickým impulsem v posledních dekádách také těžba ropy a plynu v moři kolem pobřeží. I tady je charakteristický velmi rozumný přístup k dobývání tohoto černého zlata – místo bezohledného drancování byl zvolen šetrný ekologický způsob těžby. Země ukládá finanční přebytky do národního Fondu budoucnosti, který má pomoci s budováním moderní infrastruktury, zajistit prosperitu i budoucím generacím a v neposlední řadě umožňuje s nevídanou grácií proplouvat světovými ekonomickými otřesy a krizemi. V tomto přístupu by se měl svět od rozvážných severanů výrazně poučit.

Norsko má několik zásadních specifik. Velmi úzký protáhlý tvar území, rozbrázděný desítkami dlouhých, hlubokých, fjordovitých mořských zálivů, klade mimořádné nároky na vybudování kvalitní dopravní infrastruktury. Naproti tomu ekologická energetika tady má na různých ustlání, spousta dravých horských řek s množstvím vodopádů a vod-

ních kaskád umožňuje vyrábět dostatek elektrické energie z vodních elektráren bez ekologické zátěže. A země má ještě jedno specifikum, konkrétně lingvistické. Přestože Norsko obývá národnostně poměrně homogenní norský národ, mluví se tady dvěma ne zcela blízkými variantami norštiny. Většinově používaný je takzvaný bokmål, výrazně ovlivněný dánštinou, vedle toho stojí takzvaný nynorsk, jazyk vycházející z venkovských nářečí s větším zastoupením staré norštiny. To, že příslušníci jedné národnosti aktivně používají dva rozdílné jazyky, je unikátní v celosvětovém měřítku.

Když se začátkem devadesátých let Evropa otevřela zvědavým cestovatelům, v rychlém sledu jsem se skupinami projel pár tradičních poznávacích lákadel kontinentu a bylo to naprosto super. Skandinávie stála trochu stranou tradičních směrů, o to více mě však lákala svou tajemností a originalitou. Poprvé jsem se odhodlal vyspat trasu na sever

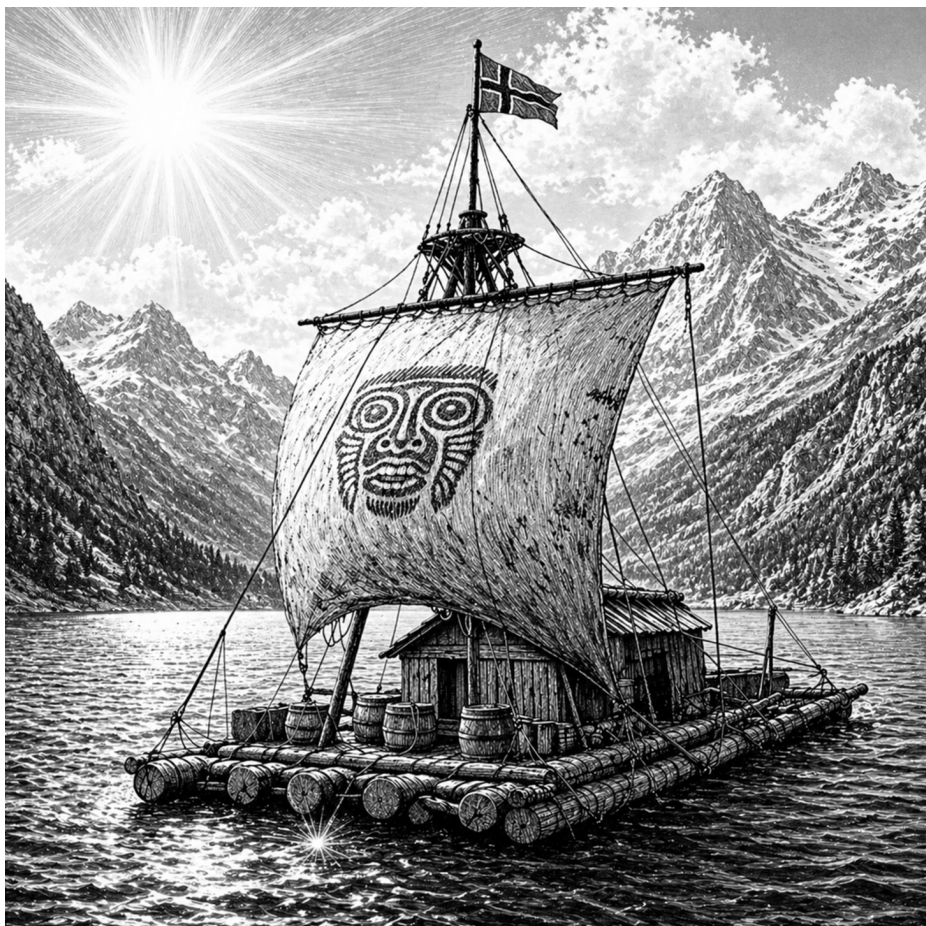
ve druhé porevoluční sezóně. Zájem byl mimořádný, vyjeli jsme s plným autobusem natěšení očekáváním. Jenže nádheru přírodních scenérií, kterou evropský sever nabízí plnými hrstmi, si nelze jen představit, tu je třeba zažít. Prakticky z každé absolvované premiéry jsem se vracel nadšený, ale Norsko stojí nade vším, taková příroda není nikde jinde na světě. Myslel jsem si to tenkrát, myslím si to i dnes. Není proto divu, že jsem se v následujících letech do této úchvatné země ještě mnohokrát vrátil. Jednotlivé trasy se lišily, jižní okruh je úplně odlišný od toho severního. Ať jsem vymyslel jakoukoli trasu, vždycky to byl zážitek. Pokusím se tedy v následujících řádcích vytvořit takový kompilát historek ze všech těchto cest. Snad vás mé povídání bude inspirovat při plánování vaší příští dovolené. Vyprávění nebo prohlížení fotek je sice fajn, ale vlastní zážitek ničím nenahradíte.

OSLO

METROPOLE LEGEND AMUNDSENA, HEYERDAHLA A VIGELANDA

Po tranzitu Švédskem překračujeme norskou hranici a zanedlouho se před námi otevírá půlmilionová norská metropole. Centru dominují dvě výrazné hranolovité radniční věže z červených cihel. Ceremonie předávání Nobelových cen každoročně probíhá ve švédské metropoli, pouze Nobelova cena míru bývá vždy v prosinci předávána zde. V centru se zastavíme u výrazného klasicistního královského paláce Slottet, prohlédneme si nenápadnou katedrálu Domkirke i pevnost Akershus s hrobkami norských králů. Město působí sympatickým, útulným dojmem, ale neoplývá výraznými dominantami. Cíl většiny návštěvníků leží kousek mimo centrum na Muzejním ostrově, kde nemůžeme vynechat tři naprosto zásadní expozice. První z nich je muzeum dvou slavných polárních dobyvatelů, Roalda Amundsena, který jako první dosáhl za dramatických okolností jižního pólu, a Fridtjofa Nansena, jenž se pokusil driftováním po ledových krách dosáhnout severní točny. Příběh slavného škuneru Fram zmiňuje ve své písničce i český folkař Wabi Daněk. Ve vedlejší budově obdivujeme elegantní štíhlé vikingské lodě, jež

byly používány při pohřebních rituálech severských bojovníků a po důkladné rekonstrukci jsou vystaveny v samostatném muzeu. A do třetice si jdeme prohlédnout muzeum norského mořeplavce a dobrodruha Thora Heyerdahla, který experimentálně zkoušel dokázat schopnost předkolumbovských cestovatelů překonávat rozlohu oceánů. Nejznámější je jeho plavba na replice inckého voru z balzového dřeva Kon-Tiki přes Pacifik z Latinské Ameriky do Polynésie. Podnětná byla i jeho expedice na rákosovém člunu Ra. Obě plavidla si máme možnost prohlédnout a dozvědět se detaily o životě tohoto mimořádného člověka, mimo jiné i o úspěšném experimentu s rozpohybováním soch moai na vzdáleném Velikonočním ostrově. Na proslulém projektu s ním spolupracoval český vědec Pavel Pavel. Poté přejíždíme dál za město, kde se projdeme unikátním parkem soch sochaře Gustava Vigelanda. Nachází se zde přes dvě stovky originálních sochařských instalací, znázorňujících především lidské emoce. Nejznámější je centrální Monolit z propletených

nahých lidských těl a soška zuřícího chlapečka. V kopcích nad městem se nachází jeden z nejslavnějších areálů zimních sportů Holmenkollen. Rozlehlý komplex běžeckých tratí i skokanských můstků je dostupný z centra linkou metra a bývá aktivně využíván v zimě i v létě. Konaly se tu několikrát světové šampionáty v běhu na lyžích, skocích i biatlonu a v roce 1952 i zimní olympijské hry. V areálu se nachází nejstarší lyžařské muzeum na světě.

Ten, komu by nestačily prohlídky popsanych muzeí, má ještě jednu atraktivní možnost. Na břehu Oslofjordu se tyčí mohutná pevnost Akershus, v níž byli po jejím vybudování králem Håkonem V. Magnussonem v roce 1290 tradičně pohřbíváni norští králové. Dnes tvrz slouží jako vojenské muzeum a místo významných státních ceremonií. Mnohem zajímavější je však příběh záhadné bytosti jménem Malcanisen, jež mezi kamennými zdmi po staletí přebývá. Jedná se o ducha, před nímž mají respekt i mocní panovníci, proto se nedoporučuje zdržovat se uvnitř hradu po soumraku. Zjevuje se jako stínová, beztvářá postava, která nikdy neukáže svou skutečnou tvář. Říká se, že duch Malcanisen povstal jako esence bolesti a žalu vězňů, kteří zde byli drženi – z jejich strachu, zoufalství a nespravedlivých rozsudků. Každá další křivda přidala novou vrstvu jeho existenci, až se stal silou, s níž už nelze nijak efektivně bojovat. Nezjevuje se každému, vybírá si jen ty, kteří se něčím provinili, je živoucím symbolem jejich brzkého pádu. Jeho zjevení není nijak efektní, na nikoho neútočí, jen tiše stojí ve stinném koutě a upřeně pozoruje svou příští oběť. Všichni dávno vědí, že toho, komu se ukáže, v brzké době čeká strašlivé neštěstí nebo možná i smrt. Za slunečného letního dne působí pevnost Akershus nad blankytným fjordem velmi romanticky, po setmění se však atmosféra dramaticky změní. Když se začnou prodlužovat stíny, je lepší mít se na pozoru. Možná je to jen hra světla, kdo ví. My, kteří máme duše čisté, se to naštěstí nedozvíme, a tudíž se snad nemusíme ničeho zlého bát.

LILLEHAMMER

MODERNÍ OLYMPIJSKÝ KOMPLEX A HISTORIE LYŽOVÁNÍ

Pokračujeme na sever do vnitrozemí, kde se na břehu malebného jezera Mjøsa nachází moderní komplex zimních sportů v Lillehammeru. Jelikož se i zde konaly zimní olympijské hry, tentokrát v roce 1994, měl jsem možnost sledovat, jak jednotlivé objekty vznikaly a dokončovaly se. Naprosto unikátní je třeba rychlobruslařský ovál, jehož střecha má představovat obrácenou vikingskou loď, nebo zimní stadion, vytesaný do skály v sousedním Gjøviku. Zaujmou také do krajiny přirozeně zasazené skokanské můstky i olympijská informační kancelář s Muzeem olympiády. Nedaleko obdivujeme i krásný skanzen skoro dvou stovek perfektně zachovaných převážně dřevěných historických staveb. Nejen tady, ale všude ve Skandinávii mají skvěle vybavená íčka s nepřelbenným množstvím propagačních materiálů se záběry okolní fenomenální krajiny. Dneska se nad tím člověk může jenom pousmát, atraktivní prospekty na křídovém papíře jsou naprostou samozřejmostí, ale začátkem devadesátých let jsme na to koukali jako na mimozemšťany. Všichni jsme měli s sebou tehdejší klasické fotoaparáty s ruličkami kinofilmů. Bylo nutné si dobře rozmyslet, který záběr stojí za to vyfotit, tehdy to nešlo vymazat a zkusit znovu a nebylo to zrovna laciné. Není tedy divu, že jsme všichni nosili do autobusu kila prospektů a po pár dnech bylo jasné, že to budeme muset omezit, jinak v našem dopravním prostředku nebude k hnutí. A to máme celou trasu a nejkrásnější oblasti ještě před sebou. Pro návštěvy informačních kanceláří se spontánně vžil pojem „drancovačka“, dokonce v lehké parafrázi někdejšího hitu popové skupiny ABBA o královně tance jsme chtěli vyhlásit soutěž o autobusovou Drancing Queen. Asi to vyznívá lehce buransky, ale oslnění svobodou a otevírajícími se možnostmi bylo opravdu hodně silné.

Když už jsme se dotkli dvou nejznámějších lyžařských středisek, Holmenkollenu a Lillehammeru, asi by bylo na místě říct si něco o historii lyžování, protože právě zde na severu to kdysi všechno začalo a dodnes je tato tradice hluboce pod kůží všech místních lidí. Aktivní pohyb v přírodě za jakéhokoli počasí je pro mnohé naprostou přirozeností. Sportovní výkony a zápolení o vavříny vítězů se postupně vyvinuly z činností provozovaných z nutnosti přežít. Podobně jako na jiných místech naší planety dávní předci dnešních lidí se museli aktivně zdokonalovat v běhu,

zápasu, lukostřelbě či hodu oštěpem, tady na severu pohyb v krajině zasypané sněhem vedl ke vzniku lyžování. Zvědaví lidé brzy zjistili, že když si na nohy připevní něco, co lépe rozprostře jejich váhu, nebudou se tolik bořit do hlubokého sněhu a pohyb se stane jednodušším. Tak se vyvinuly sněžnice a posléze i lyže. Za nejstarší archeologický náález, dokládající používání těchto užitečných pomůcek, je považována takzvaná hotingská lyže, nalezená u stejnojmenné obce ve Švédsku. Byla 110 cm dlouhá, 16 cm široká a její stáří je odhadováno na 4500 let. Podobné nálezy z rašelinišť jsou zdokumentovány i v Norsku či Finsku, rašelina dokáže zastavit proces tlení a dřevo se takto může zakonzervovat po tisíce let bez zásadních fyzikálních změn. Ve většině světových jazyků se lyže označují názvem ski, což je slovo islandského původu, ve staré islandštině termín scidh znamená kus dřeva. O používání lyží v hlubokém středověku se můžeme dočíst i v severských eposech, například v norské *Eddě* a finské *Kalevalě*. V textech z 8. století najdeme příběh

o putování boha Ulla a bohyně Skadi na lyžích po zimních pohorích za lovem. Mimochodem, jméno této bohyně, jejímž otcem byl bůh mrazu Tjazi, se otisklo do současného pojmenování celého Skandinávského poloostrova. Velmi známou lyžařskou epizodu popisuje také slavná sága o králi Håkonssonovi. Ten se v roce 1206 jako dvouletý dostal do rukou rivalů svého otce, kteří usilovali o jeho trůn. Život dítěte, z nějž se později stal jeden z nejslavnějších norských panovníků, zachránili dva věrní birkenbeinerští lyžaři Torstein Skevla a Skjervald Skrukka. Za husté vánice přenesli dítě na lyžích přes pohoří Dovre do bezpečí. Podle této události byl mnohem později namalován velmi známý obraz. Snaha zopakovat tento mimořádný sportovní výkon vedla k vzniku tradičního dálkového závodu v běhu na lyžích, nazvaného Birkebeinerrennet, který vede z Lisgardu u Lillehammeru do Reny, je dlouhý čtyřiapadesát kilometrů a pořádá se každou zimu. Podobně vznikl i švédský Vasův běh. Od 17. století se začínají lyže používat i v norské armádě, plukovník Henrik Emahusen vydal první lyžařský vojenský výcvikový předpis na světě. Jako sportovní disciplína se lyžování začíná formovat právě tady v Norsku v průběhu 19. století. Postupně se tvoří takzvané klasické disciplíny, jako je běh a skok, ale i slalom a sjezd, jež jsou později nazvány alpskými. Baštou vzniku těchto pohybových rekreačních aktivit byla provincie Telemark a město Kristiania, později přejmenované na Oslo. Do odborné terminologie se tak dostávají názvy lyží kristiánek a stylu doskoku do telemarku. V roce 1808 byl poprvé zaznamenán skok na lyžích o délce 9,5 m, který předvedl poručík Olav Rye. O třicet let později byl pořádán první závod v běhu na lyžích na pět kilometrů. V roce 1861 v Norsku vzniká první organizovaný Ski klub, velkým impulsem byl i v roce 1888 Hansenův přechod Grónska na lyžích. Nejslavnější klasický závod světa Holmenkollen se pořádá pravidelně od roku 1892. Těžko se tedy můžeme divit, že Norové v tomto jejich národním sportu dominují na většině mezinárodních sportovních šampionátů.

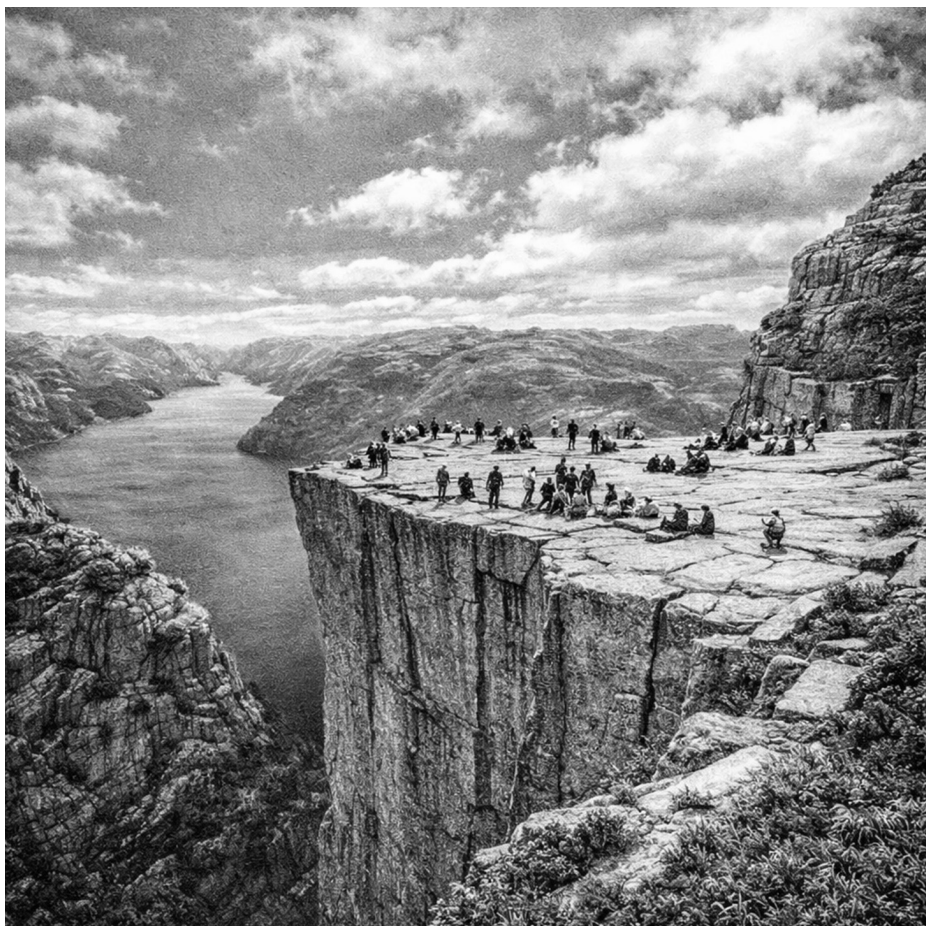

PREIKESTOLEN

ŠEST SET METRŮ VYSOKÁ KAZATELNA NAD LYSEFJORDEM

Město Drammen na konci Oslofjordu by samo o sobě nebylo nijak zvlášť zajímavé. Kousek za jeho okrajem však byla vybudována stavba, která nemá na světě obdoby. Tunel trefně nazvaný Spiralen byl vysekaný do mohutné skalní stěny, silnička v něm vedená vystoupá v délce necelých dvou kilometrů v šesti nad sebou vedených otočkách ve stylu vývrtky o téměř dvě stě výškových metrů na vyhlídkovou plošinu. Výjezd se dá hladce zvládnout i naším autobusem, řidič ještě teď nad něčím tak neskutečným nevěřícně kroutí hlavou. Stavba byla dokončena v roce 1961 u příležitosti výročí 150 let od vzniku města a umožňuje obyvatelům snadný přístup do krásné krajiny včetně upravovaných zimních běžkařských tras. Shora je parádní rozhled na město i fjord, od hojně navštěvované hospůdky se dají podnikat turistické výšlapy do okolní přírody. Výjezd nahoru by byla velká škoda vynechat, je to taková sympatická, krátká odbočka z tranzitu, která se opravdu vyplatí.

Jedna z norských přírodních ikon leží hned nedaleko na jihu země, díky tomu je velmi snadno dostupná. Nad fantastickým Lysefjordem se majestátně tyčí gigantický kamenný blok Preikestolen. Všechny norské fjordy byly vytvořeny erozivním pohybem mohutných ledovců, které dokázaly ohladit vysoké skalní stěny a vytvořit v nich uzounká, desítky kilometrů dlouhá, velmi hluboká údolí, jež po ústupu zalednění zaplavilo moře. Tyto originální pobřežní scenérie kladou velké překážky silniční dopravě, tu je možné provozovat jen v kombinaci s desítkami lodních trajektů. Avšak jsou požehnáním pro rozmach cestovního ruchu, jelikož nabízejí krajinu, jaká nemá na světě snad s výjimkou Nového Zélandu a částečně Chile obdoby. Šest set metrů vysoký, dokonale pravoúhlý kolmý skalní blok, tyčící se nad blankytným fjordem, je však i na norská měřítká naprosto unikátní. Svým tvarem skutečně připomíná kazatelnu, jak lze jeho název i přeložit. Každého návštěvníka ohromí svou majestátností, že se nemůžeme divit niternému přesvědčení místních lidí, kteří bezvýhradně věří, že jej vytvořili trollové. Chce to mít trochu štěstí na počasí a mimořádný zážitek je zaručen. Přijíždíme na parkoviště u turistické chaty, od níž je to asi hodinová vycházka lesnatou stezkou, kombinovanou s dřevěnými lávkami. Vystoupáme na vrchol planiny s roztroušenými drobnými jezírky, přes pár

náročnějších výšvihů se dostaneme až k horní plošině skaliska. Perfektně rovný čtverec o straně asi pětadvacet metrů rozděluje napůl hluboká prasklina, která je však podle geologů stabilní a lze ji snadno překročit. Přesto pocit, že se gigantický blok může kdykoli zřítit, člověku na klidu nepřidá. Zbývá pár posledních kroků a zatají se mi dech. Netrpím závratěmi a výšky mi v podstatě nevadí, ale bezedná kolmá propast zacloumá sebevědomím i největších tvrdáků. Podvědomě o pár kroků ustoupím a k hraně se připlížím po břiše. Vybavuje se mi pocit z pohledu z vyhlídkové plošiny dnes už neexistujících Dvojčat na newyorský Manhattan. Překvapeně sleduji, že podobnou plazivou strategii reflexivně volí většina příchozích, pohled dolů vyrazí dech nejen svou výškou, ale i nádherou přímo pod námi. Fjord se klikatě vine hornatou krajinou v délce dvaadvaceti kilometrů a vytváří neopakovatelnou scénérii. Divoké bušení srdce se po chvíli přece jen zklidní. Začali jsme tedy pěkně od podlahy, říkám si při představě, jaké unikáty nás ještě čekají na dvou

tisících kilometrech norského pobřeží. Tušil jsem, že to bude jízda, ale připravit se na věci příští se opravdu nedá. Skutečnost totiž vždycky předčí i tu nejbujnější představivost. Ještě by se slušelo zmínit druhou srovnatelně fotogenickou skálu tohoto regionu, jejíž tvar je obsažen už v samotném názvu. Jmenuje se Trolltunga, tedy Trollí jazyk, a dostat se k ní představuje mimořádně náročný mnohahodinový trek. Ten si nechávám na příště, abych se měl na co těšit. Norsko si zaslouží víc než jednu návštěvu.

Pohled z vrcholové plošiny Preikestolenu je naprosto jedinečný, když napíšu, že pode mnou je 604 metrů hluboká, téměř dokonale svislá skalní stěna, končící v hadovitě se kroutícím blankytném fjordu, nemůže to ani trochu vystihnout intenzitu bušení mého srdce ani vzednutí adrenalinu, které v tu chvíli zažívám. Něco takového by se nemohlo obejít bez poetické pověsti, jež je na těchto pocitech přímo postavena – není to nic jiného než legenda o zlomeném slibu. V krajině fjordů, kde se moře zařezává hluboko do vnitrozemské krajiny vysokých kolmých skal, je tento jedinečný přírodní útvar prakticky nepřekonatelnou překážkou. Malinké vesničky jsou tu roztroušeny jako korálky na šňůrce, přestože jsou některé na dohled blízko sebe, dostat se z jedné do druhé může znamenat mnohahodinový mimořádně fyzicky náročný pochod. Na jedné straně fjordu žil pohledný mladík, jenž vzplanul žhavým citem k copaté dívce z protější víscky. Jejich setkávání bránil nejen členitý terén, ale i vleklý spor, jenž po léta kalil vztahy mezi jejich rodinami. Přes nepřítelství osudu se milenci setkávali. Každoročně v nejdelší den roku za letního slunovratu, kdy slunce téměř nezapadá za horizont, si dávali o půlnoci schůzku na vrcholu gigantické skalní Kazatelny. Tam, vysoko nad světem lidí, kde vítr zpívá své rozverně písne a člověk se cítí být nebi blíž než zemi, si každoročně slibovali nehynoucí lásku a věrnost. Vzájemně se ujišťovali: „*Dokud je tato skála pevná, bude stejná i věrnost v našich srdcích.*“ Tak to šlo rok za rokem. Když se krajina, velkou část roku svíraná zimní slotou, konečně začala halit do koberců drobných kvítků nadcházejícího jara, oba cítili, že čas jejich setkání se opět přiblížil. Následujícího roku však mladík nepřišel. Dívčina marně čekala dlouhé hodiny, hluboko ve svém srdci však cítila, že její slib věrnosti byl zrazen. Naplněna smutkem se postavila na samotnou hranu strmého útesu a hlasitě vykřičela svůj žal: „*Ať tato skála padne v den, kdy bude láska proradně zrazena.*“ V mohutném skalním bloku se něco pohnulo, ozvala se ostrá rána, znějící jako výstřel z brokovnice, a uprostřed horní plošinky se objevila hluboká prasklina. Dívčina slova se v tuto drama-

tickou chvíli vtiskla do kamene. Od té doby se mezi lidmi traduje, že se mohutný Preikestolen jednou zřítí ne vinou eroze, ani po úderu blesku, ale padne tehdy, když na světě převáží zrada nad věrností.

HARDANGERVIDDA

DIVOKÁ TUNDRA UNIKÁTNÍ NÁHORNÍ PLOŠINY

Ve vnitrozemí jižního Norska se nachází rozlehlá náhorní plošina Hardangervidda, největší tundrou pokrytá hornatina evropského kontinentu. Zdejší hory, formované po miliony let pohybem mohutných ledovců, jsou ohlazeny do oblých tvarů, nadmořská výška nad tisíc metrů neskýtá možnost růstu lesa. Holá planina je pokryta nízkými zkroucenými keři, balvany obrůstají mechy a lišejníky. Mezi skalisky se rozkládají mokřiny, rašeliniště a četná menší mělká jezírka. Flóra a fauna, vyskytující se na svazích hor, odpovídá svou skladbou mnohem severnějším oblastem. Skromné trsy trávy, prorůstající mezi kameny, okusují velká stáda sobů, hojná je tady polární liška, rosomák, zajíc bělák či drobný lumík norský. Hnízdí tu mnoho chráněných druhů ptáků, například bělokur tundrový nebo sovice sněžná. Planinou se pravidelně prohání ostrý vítr, i v letních měsících tu bývá citelné chladno. Horské louky porůstají koberce nízkých plazivých polárních rostlin, mezi zakrslými břízami se hojně vyskytuje ostružiník moruška. Tato drsně nádherná krajina přímo vyzývá k outdoorovým aktivitám, ani my si neodpustíme půldenní trek jezernatou pustinou se zbytky sněhových firnovišť v blízkosti rozlehlého Hardangerského ledovce.

Západní okraj planiny prudce klesá do dlouhého ostře zaříznutého Hardangerfjordu, jednoho z nejdelších mořských zálivů regionu. Z této hrany se hřmotně řítí několik nesmírně fotogenických vodopádů, které jsou vděčným motivem fotografií nadšených turistů. Nejprve si prohlížíme dvojitou vodní stěnu Låtefossu, jehož mohutný proud se tříští o masivní skalní blok, který tok rozděluje do dvou efektních ramen. Nedaleký Vøringfoss zase padá do hluboké, rozbrázděné rokle, po stezce je možné jej obejít a vyfotit z různých perspektiv, síla valící se vody je děsivá. Metropolí tohoto regionu je nádherný Bergen, čtvrtmilionové

druhé největší norské město. Po určitou dobu byl dokonce hlavním městem země a dodnes zůstal velmi důležitým přístavem obchodních lodí i trajektů. Malebně se rozkládá na poloostrově, obklopen mořem, chráněn od divokého vlnobití sítí ostrůvků a mysů. Skvostem historického jádra je čtvrť Bryggen se zachovalými dřevěnými kupeckými domky s lomenými štíty. Pochází z časů, kdy město bylo významným centrem obchodu severu a čile kooperovalo s bohatými hanzovními baltskými osadami. Procházíme po rušném rybím tržišti, kde máme možnost ochutnat lahodně vonícího uzeného lososa. Příroda město doslova obklopuje, nad centrem se vypíná sedm horských vrcholků, místní lidé mají šanci během několika minut vyměnit městský ruch za romantiku panenské severské krajiny.

JOTUNHEIMEN

DOMOV OBRŮ A LEDOVCOVÉ SPLAZY

NEJVYŠŠÍCH HOR

Nejvyšší horské štíty celého Skandinávského poloostrova se nacházejí právě tady, králem severu je 2469 metrů vysoký Galdhøpiggen. Tato oblast byla po dlouhá staletí prakticky nepřístupná a v podstatě neobydlená, proto není divu, že pohoří dlouho nemělo ani jméno. Teprve na počátku 19. století bylo horstvo pojmenováno, inspirací se překvapivě stalo německé pojmenování našich Krkonoš, respektive Obří hory neboli Riesengebirge. Postupně se vžil název Jotunheimen, tedy Domov obrů, jenž je v severské mytologii jedním z devíti tajemných světů. A pojmenování je to vsutku trefné, vládnu tady pevnou rukou obří síly matky přírody. Při jednotlivých výpravách jsme navštívili několik oblastí těchto fantastických hor. Naprostou tutovkou jsou dva snadno dosažitelné ledovcové splazy, na sever stékající Briksdalsbreen a protilehlý Nigardsbreen. Oba jsou součástí mohutného štítového ledovce Jostedalsgreenu, pozvolna se sunou hlubokým údolím a jejich ledová hrana namodrale září nad blankytnými jezery. Rozhodně se vyplatí navštívit oba, jsou překrásné a dosti odlišné, už samotný příchod k nim je pastvou pro oči. Kaňonovitým údolím si razí cestu hřmotně bouřící a kaskádovitě spadající ledovcová říčka, efektně dovádějící na skalních hranách.

Bylo by s podivem, kdyby se o nepřístupných údolích v klínu nejvyšších hor nevyprávěly prastaré příběhy. Svou poetikou mě zaujal ten o strážcích kamenné brány. Vrací nás do časů, kdy svět lidí a obrů nebyl ještě oddělen neproniknutelnou hranicí a srdcem hor vedla dokonale ukrytá stezka. Nenašli byste ji v žádných mapách ani v lidském povědomí – vedla po hraně mezi dvěma světy, kudy se dalo dojít ke vstupní bráně do říše obrů. Předělem prý tehdy byly dva souměrné kamenné pilíře, vysoké jako věže a staré jako okolní hory. Říkalo se, že to jsou zkamenělé bytosti, strážci brány, kteří byli kdysi živí. Do krajiny rozeklaných štítů jednoho dne vstoupil mladý lovec Eirik, jehož hnala touha poznat to, co ostatním lidem zůstávalo skryté. Lidé z vesnice jej však před tak nerozvážným činem varovali slovy: „*V Jotunheimenu jsou místa, kam nemá vstoupit lidská noha. Ne všechno, co je krásné, náleží lidem.*“ Eirik však raději naslouchal zpěvu větru než lidským radám, proto bez rozmyšlení vkročil mezi vysoké štíty. Putoval den a noc, až

přišel na místo, kde nebyl slyšet zpěv ptáků ani šumění tekoucí vody. Tam spatřil dva obří štíhlé pilíře, mezi nimiž se klikatila úzká stezka. Když vstoupil mezi ně, ucítil na těle zvláštní chlad, pronikající až do morku kostí. Zdálo se mu, že těsně za sebou zaslechl naléhavý hlas, proto se prudce otočil, aby zjistil, komu patří. Nikoho neviděl, zvuk jako by vystupoval přímo z kamenných sloupů. *„To jsme my, strážci brány, kteří jsme tu stáli už v dobách, kdy se svět teprve rodil. A selhali jsme. Kdysi tudy obři sestupovali dolů do údolí obývaných lidmi a naopak lidé se odvážili vystoupat vzhůru do hor. Rovnováha však byla křehká a lidé ji porušili. Od zvědavosti byl jen malý krůček k chamtivosti. Nedokázali jsme tomuto nežádoucím stavu zabránit, proto jsme byli proměněni v kámen. Cesta vpřed je otevřená, učiníš-li však jediný krok do světa obrů, nebude ti umožněno vrátit se zpět.“* Eirik pozorně vyslechl varování a mezi sloupy zaváhal. Krajina před ním byla zahalena do zářivého namodralého oparu a slibovala krásu, kterou ještě nikdy neviděl. Pak zavřel oči a vykročil. Ne kupředu, ale zpátky. Země se neznatelně otřásla a okolní příroda jako by si s úlevou oddechla. Když se mladík vrátil do své vesnice, byl z něj jiný člověk – málomluvný a přemýšlivý, jako by věděl něco, co mělo zůstat skryto. Ve spánku se mu vracel pohled na dva kamenné sloupy, které se proměnily v pohled pronikavých očí dávných strážců. Bedlivě hlídají, jestli se nenajde další bláhový tulák, který by se pokusil projít do hájemství dávných obrů, jež je lidským smrtelníkům zapovězeno.

Nevelká vesnička Lom ukrývá mimořádný klenot architektury, typický dřevěný sloupový kostelík z 12. století. Takovýchto unikátních staveb z raně křesťanské doby, kdy se prvky nově přijaté víry často mísí se starou pohanskou mytologií, bývalo kdysi na severu mnoho. Do dnešních dnů se jich však dochovalo v celé zemi jen na tři desítky. Lom Stavkirke se řadí mezi vůbec nejkrásnější z nich. V pestře malovaném interiéru obdivujeme filigránskou ornamentální výzdobu a barvité motivy vycházející z vikingských tradic a předkřesťanských kultů. Kostelík dodnes aktivně slouží svému církevnímu účelu a je nádherně zasazen do severské krajiny.

Ale i pořádná horská túra má svoje neoddiskutovatelné kouzlo. Zmíním tady pro ilustraci jen dvě, ale nabízí se jich tu desítky. Jako kdekoli jinde na severu se v horách dá aktivně prožít sebedelší dovolená, nuda tu fakt nehrozí, chce to mít jen trochu štěstí na počasí. Jedna z ikonických, velmi náročných túr vede horským údolím Gjendesheim. Hlavní pointa

spočívá ve výstupu na úzkou ostře řezanou skalní hranu Bessegen, z níž máte na obou stranách přímo pod sebou dvě jezera, jedno blankytně modré, druhé smaragdově zelené. Zpět se pak dá vrátit pohodlně lodí nebo stezkou po jezerním břehu. Opravdu mimořádné panorama a silný zážitek. Stačí přejet jenom o kousek dále a čelíme další trekové výzvě. Táboříme v kempu u jezera Loenvatn, nad nímž se tyčí vysoká skalní stěna. Vyrážíme na trek dlouhým, postupně stoupajícím údolím, jímž protéká dravá říčka. Krajina působí jako z pohádky, je těžké uvěřit, že právě tady se před lety stala strašná tragédie, která stála mnoho lidských životů. Přitom vůbec nic nenasevďovalo tomu, že by měl být se-bemenší problém. Úzké, kompaktní údolí svírají z obou stran mohutné skalní stěny, které příkře spadají do jezera. Přestože hory jsou tvořeny masivním tvrdým kamenem, působení mrazu, srážek i letního slunce dokáže pozvolna rozrušit sebetvrďší horninu. Došlo k tomu, že se zcela nečekaně z kolmé stěny uvolnil mohutný skalní blok a zřítíl se do jezera. Rázová vlna se neměla v úzkém údolním profilu kam rozprostřít a zvedla se do obří tsunami, která smetla v údolí vše, co jí stálo v cestě. Nikdy by mě nenapadlo, že tento dramatický jev může nastat i ve vnitrozemí, daleko od mořského pobřeží. Ani nedýchám při popisu této tragické události u pivka v našem kempu, který byl na stejném místě znovu vybudován. Je tu plno, život musí jít dál. Mám hodně zvláštní pocit, podezíravě si prohlížím mohutný skalní masiv přímo nad námi a nezbyvá mi než věřit, že platí poučka, která říká, že nelze vstoupit dvakrát do stejné řeky.

SJOA

RAFTAŘSKÝ RÁJ NA LEDOVCOVÉ ŘÍČCE POD RYTÍŘSKÝM SKOKEM

Rafting, jen to slovo vyslovím a hned se mi začínají vzrušením je-žit chloupky po těle. Záběry z televize, na nichž se zdánlivě nemotor-né nafouknuté válce raftů prodírají zčeřenými peřejemi divoké řeky, voda stříká od pádel, nadšené výkřiky se nesou nad hladinou, to musí být něco nepředstavitelného. Nepomyslel bych si, že se mi může někdy podařit něco takového zažít na vlastní kůži. Žádného vodáka ve svém

okolí neznám, naše vlast dravými horskými bystřinami zrovna neoplývá a v době mého dospívání se představa, že bych mohl vyjet někam tam, kde takové vodní toky jsou, zdála jen bláhovým snem. Po revoluci se všechno změnilo, nezdálo se však, že by nabytá svoboda ze mne mohla udělat zdatného vodáka. Jenže pak přišel impuls z nečekaného směru, který daný status quo náhle zcela změnil. Zdaleka jsem nebyl jediný snílek, který se hned od začátku vrhl plnit si své sny, podobně razantních lidí u nás byly tisíce. Lidské sny mohou nabývat nejrůznějších podob. A tak se mi na brněnském veletrhu cestovního ruchu asi rok po revoluci dostal do ruky nabídkový leták, v němž partička vodáckých nadšenců nabízela cestovním kancelářím možnost zakomponovat do poznávacích tras atraktivní vsuvku v podobě půldenní adrenalinové atrakce na divoké vodě. Tito vodomilní dobrodruzi v krátkém severském létě vybudovali přírodní tábořiště na břehu neskutečně nádherné ledovcové říčky Sjoa, kde měli k dispozici vodáckou výbavu včetně raftařských matyld a kajaků. Bylo možné si u nich na konkrétní, předem dohodnutý den zarezerovat jejich služby a nabídnout svým účastníkům zájezdu možnost zažít něco nevšedního pod dohledem zkušených profesionálů. Tak jako jsem vzorovým prototypem antivodáka, troufám si říct, že co se týká logistické a organizační stránky, jsem na tom přece jenom výrazně lépe. A tak se zrodil nápad, od něž to k realizaci byl jenom malý krůček. Zamluvil jsem pro svou skupinu u vodáckých fantomů termín blízko atraktivního červnového slunovratu, na toto datum jsem napasoval poznávací trasu a zájemci se jen hrnuli. Když tuto nádhernou trasu ještě okořeníme speciálním bonbonkem, nemůžeme neuspět. Přijíždíme na smluvené místo, na palouku u lesíka už stojí tři jiné české karosy, mezi stany hoří vatra, se soumrakem zavoní opékané klobásky a rozezní se tóny kytar, taková ryze česká trampská osada v norské přírodě. Netuším, do jaké míry to mají organizátoři od úřadů schválené, to není moje starost, ale musím znovu s respektem konstatovat, že jestli my Češi máme nějakou kladnou vlastnost, tak je to schopnost kreativní improvizace.

Ledovcová říčka Sjoa, jejíž název by se dal přeložit jako Třpytivá, je pouhých 98 kilometrů dlouhá, protéká v nejatraktivnějších partiích horským údolím Gudbrandsdalen. Vodu sbírá z drobných pramínků a bystřin, valících se z ledovcové čepice mohutného masivu Jotunheimen. Větší část své cesty si Sjoa razí divokým skalním kaňonem se spoustou peřejí. Na říčce jsou velmi obtížné úseky pro ostřílené vodáky, ale jsou tu taky místa neméně krásná, ale splavná i naprostými amatéry v doprovodu zkušeného vodáka. Mohl bych tady dlouze popisovat

za hojného používání obdivných citoslovcí jednotlivá zákoutí, jež dravý tok v průběhu milionů let prorazil v tvrdé hornině, ale spokojím se s popisem jediného místa, které je jednoznačnou ikonou této nejznámější norské divoké říčky. Mám samozřejmě na mysli Ridderspranget neboli Rytířský skok. V tomto magickém místě se kolmé skalní stěny, pevně svírající dravý říční tok, přemisle naklání tak, že se protilehlé břehy vysoko nad hladinou k sobě přiblíží na vzdálenost pouhých pár metrů. Odvážný jezdec ze starých legend by na rychlém koni dokázal přeskóčit na druhý břeh. Jelikož i tady na norském jihu v červnu slunce zapadá až hodně pozdě večer, využijeme podvečerní čas a jdeme se projít k místu, pod nímž budeme nazítří proplouvat na raftech. Blankytně zbarvená říčka si proráží cestu hluboce zaříznutou soutěskou, v úzkých zákrutách vytváří zpěněné vodní válce, aby o kousek dál zklidnila svůj cval v tiché tůni. Je to však jen takový nádech před tím, co přichází vzápětí. Hned o pár kroků dál se čirá hladina mění v divoké peřeje, vířící vodní tříšť a dramatický hukot podtrhuje sílu vodního živlu. V měkkém večerním světle místo vypadá nadpozemsky a nám je v tu chvíli zcela zřejmé, že něco tak úchvatného mohla vytvořit jediné nadpřirozená síla, která dokáže i hory přenášet, kouzelná síla lásky...

K tomuto místu se totiž váže krásná legenda ze 14. století. To bylo tak. V malé roubené chaloupce pod horami žila se svými rodiči mladá copatá blondýnka, která svou krásou prosvětlovala temnou dobu, do níž se narodila. Mnoha mladíkům z údolí pobláznila hlavu, ale její srdce patřilo jen jedinému, mladému chasníkovi jménem Sigvat. Jenže jejich citům stál v cestě starší bohatý zeman, jenž si chtěl vzít plavou dívku za ženu a proti její vůli si ji odvedl na svůj statek. Láskou poblázněný mladík se však nehodlal snadno vzdát své vyvolené a pod rouškou noci se připlížil, aby svou milou unesl. Se zachráněnou dívkou nasedli na připraveného koně a dali se na útěk. Probuzený zhrzený statkář se svou družinou neváhal ani okamžik a na koních vyrazili pronásledovat únosce. Koník, nesoucí dvě osoby, nemůže běžet příliš rychle, náskok zamilovaných se rychle ztenčoval a brzy bylo zřejmé, že budou co nevidět dostiženi. Zvláště poté, co se před nimi objevil hluboký neprůchodný kaňon, na jehož dně bouřila zpěněná říčka. V tu chvíli se před nimi náhle objevilo místo, kde se říční břehy k sobě přiblížily na vzdálenost skoku zdatného koně. Zda to místo předtím existovalo, nebo je v té chvíli vytvořili severští bohové ve snaze pomoci milencům, o tom už se legenda nezmiňuje. Nicméně kůň zamilovaného ctitele dokázal na křídlech lásky říčku přeskóčit, což pouhým chťičem pohánění pronásledovatelé nesvedli.

A tak vznikl Rytířský skok, dodnes připomínající tuto starou legendu z dávných časů.

Co k tomu říct dále? Po tak silném příběhu popisovat, jak jsme absolvovali instruktáž, vyfasovali vesty a přilby, uchopili do rukou pádla a s nadšením nahrazujícím náš amatérismus jsme se pod vedením zkušeného vodáka pustili do souboje s divokou vodou, mi připadá nadbytečné. Křičeli jsme a výskali, matylda nadskakovala, voda se čeřila, řeka si s námi pohrávala. Měli jsme dokonce možnost skočit ze skalního výběžku do ledové vody hluboké tůně. Večer u táboráku jsme ten zážitek zapili kalíškem slivovice, a tak se nám hluboko do našich srdcí vryla vzpomínka, v níž má hlavní roli trpytivá říčka Sjoa.

GEIRANGER

NEKORUNOVANÝ KRÁL NORSKÝCH FJORDŮ

A SEDM SESTER

Napsat o čemkoli, že je to ze všeho nejhezčí, je už ze samotné podstaty velmi sporné. Každý člověk je jiný, všichni jsme originálními osobnostmi, moudré přísloví říká, že někdo má rád holky, jiný zase vdolky. Tvrdit, že fjordy jsou hezčí než hrady, hory nebo města, by bylo velmi zavádějící. Ale jedna věc tady neoddiskutovatelně platí. Aby mohly vzniknout tyto unikátní přírodní výtvořry, musí se sejít několik neobvyklých faktorů – vhodný typ horniny, mohutné zalednění v dobách ledových, erozivní síly pohybu ledových mas, blízkost mořského pobřeží. Míst, kde se všechny tyto nezbytné jevy sešly na jednom místě, je na světě jen několik, a proto jsou fjordy tak originální a turisticky vyhledávané. Ale v Norsku jich najdeme desítky, je možné říct o jednom z nich, že je nejatraktivnější? To máte jako s ženskou krásou při volbě miss. Každý má svůj vkus a svou favoritku, ale vyhrát může jenom jedna soutěžící. Ta, která dostane nejvíce hlasů, má právo nosit na hlavě blýskavou korunku. S fjordy je to podobné, rozhodujícím faktorem je množství turistů, které dokážou přilákat. Některý může být jako z pohádky, ale dostat se k němu vyžaduje mnohahodinovou túru s horolezeckým vybavením. Proto mu primát může přisoudit pouze úzká skupinka fyzicky zdatných horalů. Pokud se však setká nadpozemská krása se snadnou dostupností, je zaděláno na triumf. V tomto ohledu si troufám tvrdit, že o pomyslnou korunku se mohou ucházet jenom dva kandidáti, novozélandský Milford a norský Geiranger. Jak říkají Cimrmani, můžeme s tím nesouhlasit, dá se o tom diskutovat, ale to je asi tak všechno, co se s tím dá dělat.

Geiranger je asi patnáct kilometrů dlouhý výběžek delšího Storfjordu. Svou délkou ani hloubkou nemůže soupeřit s 205 kilometrů dlouhým Sognefjordem dosahujícím hloubky až 1 308 metrů. Ani skála srovnatelná s Kazatelnou nad Lysefjordem tady k vidění není, ale o to přece ani trochu nejde. Do celkového obrazu se skládá tisíc a jeden detail, které společně dokážou vytvořit dokonalý celek. Hodně jsem si před svou první cestou na sever o trase nastudoval, ale znovu můžu jenom zopakovat, co už jsem psal dříve. Sebebujnější fantazie se při konfrontaci s realitou nesměle krčí v koutě. Přijíždíme po vyhlášené vyhlídkové silnici poeticky nazvané Ørnesvingen, respektive Cesta orlích křídel. Krajina je čím dál úchvatnější, a když se v jednom místě za zákrutem silnice

otevře panorama pod námi, všem se okamžitě zatají dech. Vyhlídkových bodů, odkud se dá udělat panoramatické foto pohádkového fjordu, je hned několik, ale nejunikátnější je nenápadné místo, kde se můžete postavit na špičku převislého výběžku, čnicího z kolmé skalní stěny tak, že máte pocit, jako byste se nad fjordem volně vznášeli. Prudkou serpentinou sjíždíme dolů, kde na nejzazším konci zálivu leží stejnojmenná obec Geiranger. Zvažujeme možnosti, které se nám pro poznání tohoto přírodního unikátu nabízejí, nakonec volíme nejjednodušší a nejlevnější alternativu. Fjordem projíždí běžná pravidelná trajektová linka, stačí si koupit obyčejnou zpáteční jízdenku do vesničky Hellesylt a snadno si tu nádheru proplujeme tam i zpět. Vyplouváme a připadáme si jako v ráji mezi skalními stěnami, z nichž padají fantastické dlouhé vodopády. Asi nejvyhlášenějším místem je proplutí mezi dvěma masami padající vody, jež se na nás valí z obou protilehlých skalních stěn současně. Na jedné straně máme široký, do sedmi ramen rozprostřený jemný mlžný závoj vodní tříště (vodopád De Syv Søstrene neboli Sedm sester), naproti pak duní jeden mohutný kompaktní proud zpěněných vodních mas (vodopád Friaren neboli Nápadník či Frajer). Nebyli bychom na severu, kdyby se k místu nevázala poetická legenda. Ta vypráví o sedmi sestrách, které se všechny zamilovaly do jednoho nápadníka, sebevědomého frajera. Zatímco se slečny něžně nakrucují ve svých závojích, mladík ukazuje svou fyzickou převahu a dosud si mezi nimi nevybral tu jedinou pravou, s níž by chtěl kráčet životem. A do této niterně intimní chvíle mezi ně vplujeme trajektem, což lze považovat za notně netaktní, ale my turisté už jsme prostě takoví. Po tak intenzivním momentu by to chtělo kalíšek něčeho ostřejšího na vzpomínání. Žádný problém, o krátký zákrut dále se před námi objevuje další vodopád, který je nahoře úzký a na skále, po níž spadá do fjordu, se souměrně rozšiřuje. Tento tvar padající vody dal vodopádu podstatně méně romantické jméno – Flaška. Prostě se dá říct, že celý Geiranger krásně řetízkuje a má říz, srovnatelný s pravým valašským mokem.

Aby byl dojem z tohoto místa dokonalý, zbývá ještě navštívit vysokou skálu, tyčící se nad tou krásou, z níž je výhled nejen na Geiranger, ale také na široké okolí této neskutečné krajiny. Na vyhlášenou vyhlídku Dalsnibba stoupá klikatící se placená silnice. Ještě teď v půli června je nahoře asi třímetrová kompaktní vrstva sněhu, takže poslední úsek projíždíme v koridoru, vyčištěném sněhovou frézou. Tající masa firnu dosahuje vysoko nad střechu našeho autobusu, což je samo o sobě silný zážitek. A co teprve rozhled z vrcholu? Fjord se kroutí jako raněný

červ a hluboko mezi ostře řezanými štíty, pokrytými lehkým sněhovým popraškem, se leskne jeho blankytná hladina. Takové umí být jedině Norsko, jestli je někde ráj na zemi, tak to musí být tady.

TROLLSTIGEN

KLIKATÁ SERPENTINA DO HÁJEMSTVÍ SKŘÍTKŮ TROLLŮ

Údolí Romsdalen je považováno za klenot norského jihu. Dravá říčka si razí cestu zužující se průrvou mezi téměř dvoutisícimetrovými horskými masivy, ze stále sevřenějších skalních stěn spadají závoje četných vodopádů. Projíždět úzkou klikatící se silnicí tímto údolím patří k ikonickým zážitkům evropského severu. Neustále se proměňující panoramata nás nutí k častým fotostopovým zastávkám. Průjezd asi šedesátikilometrového silničního úseku si vezme překvapivě hodně času, tady se ale nevyplatí spěchat. Když se rozhledneme kolem sebe, uvědomíme si, proč se severskou mytologií proplétají všemožné figurky různých skřítků, pidimužíků a příšerek, okolní krajina dokáže mimořádně jítřit fantazii a představa těchto sympatických postavíček začíná ožívat před naším vnitřním zrakem. Čím více se blížíme k pobřeží, tím je krajina divočejší. Až zastavujeme u symbolu celého údolí, téměř osm set metrů vysoké, kolmé, v některých místech až převislé skalní stěny Trollů, Trollvegen. Tato noční mūra nejodvážnějších horolezců je tvořena lá mavou skálou, často namrzající a prudkými větry bičovanou, jež se tyčí nad uzounkým údolím, do něhož po dlouhých pět zimních měsíců nedosáhne ani jediný sluneční paprsek. Když stojíme dole u paty tohoto zázraku přírody, je nám naprosto jasné, že na náhorní planině nad děsivou stěnou se to lehce nadpřirozenými bytostmi musí jenom hemžit. O pár kilometrů dále se údolí naráz rozevře, před našimi užaslymi zraky se objeví šedomodrá hladina Romsdalsfjordu, na jehož konci se rozkládá sympatické městečko Åndalsnes.

Tímto však zážitek nekončí. Silnička se stáčí opět pryč od pobřeží fjordu a zakusuje se znovu do světa mohutných skalisek. Přímo před námi se tyčí další naprosto nedobytně působící skalnaté úbočí, takže se jeví jako nevyhnutelné, že uzounká silnička musí každou chvíli skončit pod příkrým svahem. Jenže tomu tak není, k všeobecnému šoku si to namířila přímo proti stěně a neohroženě se drápe vzhůru v jedenácti zákřutách bláznivé serpentiny. Začínáme stoupat jednou z nejvyhlášenějších panoramatických silnic evropského severu, před námi se klikatí slavná Trollí stezka, Trollstigen. Všimáme si i milého detailu, kdy nás před první zákřutou upozorňuje seriózně vypadající dopravní značka s lakonickým varovným piktogramem – pozor, zvýšený výskyt trollů... A pak už to jde ráz na ráz. Řidič naší karosy má co dělat, aby si neukroutil ruce, výkřiky

nadšení mých spolucestujících, obdivujících fenomenální scenérii, se mísí se zděšenými výkřiky těch, kteří přímo pod okny našeho dopravního prostředku hledí do hluboké strže. Projíždíme po kamenném můstku, pod nímž se valí zpěněné přívaly vodní masy z vodopádu Stigfoss, který se hřmotně řítí ze skalní hrany nad námi. Sprška jemné vodní mlhy nám na chvíli zakryje výhled, zanedlouho se z duhově probleskující vodní lázně vynoříme přímo před další dábelskou serpentinou. A pak už jsme nahoře, nad útesem se rozprostírá relativně rovná skalnatá planina s parkovištěm a suvenýrovými obchůdky nabízejícími rozježené severské skřítky ve všech představitelných podobách a provedeních. Sepětí přírody a mytologie tady vytváří mimořádně harmonickou koexistenci.

V dramatické krajině, kde se hory tyčí jako prsty pohanských bohů a závoje vodopádů z nich padají jako slzy éterických víl, se klikatě vzhůru vine pověstná Trollí stezka. Byla tu od úsvitu věků, dávno předtím, než se po ní začali prohánět lidé se svými povozy. Trollové tady jsou doma a nebývají rádi, když se někdo opováží rušit jejich klid. Během dne spí ve svých slujích hluboko v nitru horských masivů, na povrch vycházejí většinou až po setmění. Tehdy provádějí svůj tradiční rituál – v dlouhém procesí krok za krokem stoupají prudkým úbočím vzhůru na náhorní planinu, na níž končí svět lidí a začíná říše stínů. Jejich dunivé kroky rozechvívají skály, z úbočí se řítí uvolněné balvany, silný lomoz je slyšet až dole v údolí. Lidé se zavírají ve svých příbytcích, strachy se choulí k sobě a tiše šeptají: „*Trollové zase kráčejí po své stezce.*“

Dnes si tyto lehce nadpřirozené obyvatele severu představujeme jako vesele působící figurky, jež jsou na každém rohu nabízeny turistům. Jenže není troll jako troll. Někteří jsou velcí jako hory, obrostlí mechem, jiní zase malí a záludně mrštní jako stíny mezi kořeny stromů. Nejsou to žádní dobřáci od kosti, ale nebývají ani vyloženě zlí – člověku v nouzi zpravidla pomohou. Jen část z nich se toulá krajinou bez omezení, jsou i tací, kteří nesnášejí pobyt na denním světle a mohou vycházet ze svých skrytých příbytků jen po soumraku. O jednom takovém vypráví dávný příběh mladého pastevce. Jeho prací bylo každé ráno vyhnat stádo na pastvu a před západem slunce se včas vrátit do údolí. Dobře věděl, že čas po soumraku zde nepatří lidem. Jednoho dne se opozdil, protože jej zdržela zatoulaná ovečka. Když se slunce dotklo západního horizontu, byl ještě pořád nahoře mezi skalami. Vtom uslyšel šouravé kroky. Zpoza balvanu se vynořila podivná postava. Kůži měla vrásčitou jako kůru starého stromu, nos dlouhý jako kořen vyvráceného dubu. Trollův hlas zaduněl jako ozvěna v jeskyni: „*Co tu*

pohledáváš, člověče, v čase, který patří nám?“ Pasáček pochopil, že pokusit se utéct by bylo marné. V návalu paniky si naštěstí uvědomil, že někteří trollové bývají pomalejší v myšlení, a pohotově odpověděl: „Čekám tu na slunce.“ Trola tím zaskočil. „Na slunce? Vždyť právě zapadlo!“ kroutil hlavou. „Ale zase se vrátí,“ řekl mladík přesvědčivě. Troll nevěděl, co znamená čekat, čas pro něj měl jiný význam než pro lidi. A tak zůstal nerozhodně stát. Hodina plynula za hodinou, až první paprsek rozbřesku dopadl na jeho tvář. V tu chvíli zkameněl. Pasáček se usmál a usadil se do trávy. Jeho ovečky se začaly pást, jako by se nic nestalo. Až budete procházet pustou severskou krajinou, všimněte si zvláště tvarovaných balvanů. Možná mezi nimi zahlédnete ten, jenž byl ještě donedávna pomalu přemýšlejícím trollem.

TRONDHEIM

VSTUPNÍ BRÁNA NA SEVER S KRÁLOVSKOU KATEDRÁLOU

Národní park Dovrefjell je močálovitá planina, z níž vyčnívají holé skály, porostlé dlouhými vousy lišejníků. Zakrslé břízy se střídají s hustým vřesovým porostem, na skromné vegetaci se popásají stáda sobů, občas se dá zahlédnout i mohutným parožím obdařený los. Nejvyšší horou rezervace je Snøhetta, která dosahuje úctyhodné výšky 2 286 metrů. Králem této přírodní rezervace je mimořádně vzácný pižmoň severní, evropská alternativa severoamerického bizona. Tyto živé kolosy, porostlé hustou srstí a uvyklé extrémním mrazům, lze potkat jen velmi vzácně. Délka chlupů může dosahovat až devadesáti centimetrů a na bocích může srst sahát až téměř k zemi. Tato zvířata, vybavená dlouhými zakroucenými rohy, žijí v menších stádech téměř výhradně na nejzazším liduprázdném severu, právě tady leží nejjižnější hranice jejich přirozeného výskytu. Rezervací vede několik dlouhých, několikadenních velmi atraktivních trekových tras, nabízejících nádherné výhledy do divoké krajiny, my jsme si tentokrát zvolili jen kratší vycházku na vyhlídkové návrší.

Trondheim je třetím největším norským městem a z historického hlediska má pro zemi zcela speciální význam. Zakladatelem byl roku 997 legendární Olaf Trygvason, pozdější slavný král Olaf I. U ústí řeky Nidelva do fjordu nechal zbudovat svůj královský dvorec a také první svatostánek, zasvěcený svatému Klementovi. Právě tento chrám se stal místem, kde se na úkor pohanských model začalo prosazovat křesťanství jako státní náboženství. Nešlo to ovšem nijak hladce. Olaf II., který autoritu nově příchozí víry důrazně nastolil, byl záhy nucen čelit tvrdému odporu vesnické šlechty a statkářů, kteří se obávali hněvu pohanských bohů. V selském povstání vladař utrpěl od chabě vyzbrojené bojůvky prostých venkovanů zdrcující porážku, při níž byl zabit, a jeho tělo bylo bez poct pohřbeno do písku fjordu. Tento moment však byl paradoxně impulsem pro etablování místa jako náboženského centra země. Už pět let po svém tragickém skonu byl král Olaf svatořečen, jeho hrob byl přenesen do nového chrámu, který se stal cílem náboženských poutí. Malý kostelík brzy přestal vyhovovat, a proto byla posléze vybudována mohutná kamenná Nidaroská katedrála, nejsevernější v Evropě, jež se stala sídlem arcibiskupství. Svatostánek později získal statut korunovačního

místa norských panovníků. Kolem tohoto areálu se postupně rozrostlo sympatické město, jež je v současnosti považováno za vstupní bránu na norský sever.

SEVERNÍ POLÁRNÍ KRUH

MAGICKÝ SEVER, HRANICE ARKTIDY, BÍLÉ NOCI A ČERNÝ LED

Norsko je příliš dlouhé a neskutečně nádherné, než aby se dalo poznat v jednom dvoutýdenním putování. Proto jezdíme zpravidla samostatně jižní a severní okruh. Přestože severská příroda se může zdát v něčem podobná, tyto dvě oblasti se od sebe značně liší. Důležitým centrem norského severu je městečko Mo i Rana, v jeho blízkosti se nabízí hned několik zajímavých míst, která stojí za prohlídku. Jak postupně jedeme dál a dál do čím dál větší divočiny, bouřící vodopády a kaskády dravých říček už pomalu začínáme brát jako samozřejmost. To, co v nás ještě nedávno vyvolávalo naprosté nadšení, nám teď už připadá jako běžná normálka. Člověk si dokáže zvyknout na všechno, mimořádná krása přírody v tom není žádnou výjimkou. Přesto zmíním alespoň krátce rybáře, které i v této velmi řídké obydlené krajině sledujeme velmi často. Obdivujeme, jak se samozřejmě zručností manipulují se svým náčiním a velmi efektivně loví elegantní lososy. Tyto dravé ryby se nevzdávají vůbec snadno a chycené na háčku svádějí s rybářem lýtý boj na život a na smrt. Lososi tvoří důležitou součást norského jídelníčku a není proto divu, že jsou vysoce ceněni. Když je na nějaké kaskádě dravé říčky postavena hydroelektrárna, což je tady velmi častým jevem, jelikož vodní energie je na severu jasně dominantním zdrojem pro výrobu elektřiny, projektant nikdy neopomene vytvořit i boční vodní koridor, který umožní zachovat tah rybích hejn proti říčnímu proudu. U jednoho takového projektu, nazvaného Laksforsen, bylo zřízeno i malé muzeum a lososí akvárium, máme tudíž možnost se při krátké zastávce dozvědět o životě těchto říčních elegantů spoustu zajímavostí. Tyto překrásné ryby se zde prodávají doslova na každém kroku. Nakonec neodoláme ani my, domluvíme se ve skupinkách a v našich improvizovaných možnostech propanbutanových přenosných vařičů se odhodláme si lahodnou rybu

připravit k večeři. Samozřejmě nedokážeme dosáhnout šmrncu luxusní restaurace, na chuťový zážitek to však nemá sebemenší vliv.

Při návštěvě krasového systému Setergrotta máme možnost ověřit si, jak asi může vypadat severská jeskyně, na jejímž vzniku se podílely kromě vápencového podloží i síly pohybujícího se ledu a proudící vody. Usměvavá blondatá průvodkyně nás zavede do podzemního labyrintu, který má v sobě na první pohled zakomponovanou severskou divokost. Krápníková výzdoba nedosahuje barvitosti Moravského krasu, ale právě ona syrovost zážitku je tou esencí, jež činí prohlídku unikátní. Na stěnách podzemních prostor je jasně patrné, že je neformovala pozvolna prosakující a v kapičkách se lesknoucí voda, zde působily řádově mocnější síly dravého toku, který obrušoval a odnášel vše, co mu stálo v cestě. Jako důkaz správnosti těchto našich úvah obdivujeme hned za nejbližším zákrutem jeskynního tubusu efektní vodopád, kde dravý proud deroucí se z úzké pukliny padá přes skalní hranu, aby o kousek dál mizel přímo pod našima nohama v další přírodní dutině. Na konci zajímavé prohlídky se shodneme, že zdánlivě totožný proces vzniku podzemních jeskynních prostor vypadá tady na severu podstatně jinak a neméně atraktivně.

Hlavním zájmem, který nejen nás v tomto regionu přitahuje, je překrásný ledovcový národní park Svartisen, jehož název lze přeložit jako Černý led. Přijíždíme brzy po poledni a ubytováváme se v kempu u jezera. Času máme dost, jsme hodně vysoko na severu a na konci června je po celou noc plnohodnotné světlo, i když slunce ještě na pár okamžiků zapadne za okolní hory. Nemusíme naše programové aktivity nijak limitovat časem, naopak světlo pozdního večera je na fotografování naprosto ideální. Tak tedy v klidu postavíme stany a do srdce národního parku vyrážíme až v pozdním odpoledni. Je potřeba dostat se na opačný konec úzkého protáhlého ledovcového jezera. Při naší první návštěvě severu krátce po sametové revoluci máme jenom velmi omezené valutové možnosti a nezbyvá nám než vyrazit po stezce podél jezerního břehu pěšky, což je sice hezké, ale taky velmi namáhavé. Z prudkého úbočí se každou chvíli valí tenký pramínek ledově studené vody, který je potřeba přebrodit. Snaha nenabrat si vodu do bot se brzy ukáže jako marná, stále se boříme do nepříjemně studeného bahna, jež naše nohy postupně obalí až pod kolena, což velmi ztěžuje efektivní chůzi. Proto při všech příštích návštěvách tohoto místa, finančně vybaveni přece jen o trochu lépe, volíme druhou možnost a pronajímáme si středně velký

motorový člun. Staříčský kapitán je ostrřílený severský tvrďák, který si tímto způsobem přilepšuje k penzi už evidentně velmi dlouho. Navíc se z mých minulých návštěv od vidění známe, tak o něm moc dobře vím, že si rád přihne stopičkou něčeho ostřejšího. Když mě spatří, jeho vousatá tvář se roztáhne do širokého úsměvu v předtuše, že bude obdarován lahvinkou vodky, což velmi zjednoduší vyjednávání o ceně přepravy. Alkohol je tady na severu příšerně drahý, podléhá extrémně vysokému zdanění a jeho prodej je striktně limitován, nabízí se pouze ve speciálních prodejnách, v běžném marketu nenarazíte ani na pivo. Seveřané velmi dobře vědí, proč to dělají. Přestože se Norsko honosí mimořádně vysokou životní úrovní, alkoholismus je tady velkým problémem. Ani život v prosperující zemi nedokáže eliminovat zdrcující statistiku sebevražd, v níž severské země figurují na evropské špičce. Je třeba si uvědomit, když si tady na vrcholu léta přijíždíme užívat půlnoční slunce, že tento zážitek je tvrdě vykoupen dlouhými měsíci nekonečné temnoty, v níž zimní oblohu ozařuje jen tajemná polární záře. Udržet si duševní rovnováhu ve velmi řídké osídlené zemi, kde setkat se s pár přáteli může znamenat několikakilometrový pochod v zuřivé vánici, není nic snadného. Když si vybavíme, jak těžké pro nás bylo v čase covidové pandemie zůstat pár týdnů zavření doma a jak ruku v ruce s tím statisticky stoupla spotřeba alkoholu i antidepresiv, těžko se můžeme divit, že stát přístup obyvatel k alkoholu striktně hlídá. Proto je tady láhev destilátu velmi ceněnou komoditou, čistou vodu tady mají mnohem raději než třeba rum nebo whisky. Při překročení hranic je množství dovážených lihovin velmi přísně kontrolováno, celníci dokážou být naprosto nekompromisní. Půlhodinovou plavbou se tedy přeplavíme přes jezero a poté se vydáme stezkou po skalnatém břehu vstříc ledovcovému splazu. Svartisen se ukrývá v úzkém bočním kaňonovitém údolí, do poslední chvíle o sobě dává vědět jen čím dál intenzivnějším chladem. Pak se najednou za nenápadným zákrutem stezky před námi vynoří v celé své nádheře. Tento druhý nejrozhlednější skandinávský ledovec, jenž ve vrcholových partiích dosahuje až pětisetmetrové mocnosti, spadá do jednotlivých údolí asi šedesáti splazy – my stojíme před nejatraktivnějším a nejvíce navštěvovaným. Bělostná masa sunoucího se ledu se ostře láme nad hladinou jezera, ve které plavou roztodivně tvarované kry, obklopené lesknoucí se ledovou tříští. Barevné odstíny v hlubokých prasklinách přecházejí od lehce namodralé až po sytě modrý načernalý odstín, který evidentně dal ledovci své jméno. Svartisen je nejnižší položeným ledovcem kontinentální Evropy, jezerní hladina se nachází v nadmořské výšce pouhých 150 metrů, takže v letních měsících velmi rychle odtává a klimatická

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Evropa příběhů a ság.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.